

Oponentský posudek bakalářské práce Zuzany Bártové

„Ničiren: Fundamentalistický buddhista“

předkládané v roce 2008 na ÚFaR FF UK, obor religionistika

Práce předkládá portrét mnicha Ničirena, zakladatele jedné z nejznámějších japonských buddhistických škol. Stručně shrnuje historický kontext a vývoj buddhismu v Japonsku mezi 6. a 13. stoletím. Poté podává základní přehled Ničirenova života i učení, přičemž věnuje zvláštní pozornost jeho interpretaci *Lotosové sútry*. V závěru autorka na Ničirena pohlíží prismatickým pojmům fundamentalismus a zvažuje, nakolik je na něj aplikovatelný.

1) *Struktura argumentace (8 bodů)*

O přehlednosti práce nemůže být sporu. Výklad je jasný a srozumitelný, čtenář vždy dobře ví, v jaké fázi argumentace se nachází (tomu napomáhá i hierarchické číslování kapitol). Jednotlivé části práce mají vhodné proporce a jasně směřují k cíli, který si autorka vytyčila.

2) *Formální úroveň (6 bodů)*

Formální úroveň je obecně velmi dobrá. Několik gramatických chyb či překlepů se v ní najde, ale jejich počet není nijak velký. Syntax bibliografických odkazů je dobře zvolená a v práci je konsistentně držena. Snad jen u článků v časopisech jsou údaje místy poněkud nejednotné a v několika případech chybí rok vydání. V bibliografii také chybí odkazy na články citované ze sborníků; uvedeny jsou pouze sborníky samotné. Čtenář se díky tomu např. může jen dohadovat, odkud pochází Davisův článek „Fundamentalism in Japan“ citovaný v pozn. 232. Autorka by si též měla dávat pozor, aby při kopírování bibliografických údajů z internetových knihoven mazala „c“ (tj. „copyright“) před rokem vydání.

3) *Práce s prameny (7 bodů)*

Práce se sekundárními prameny má dobrou úroveň. Autorka měla k dispozici kvalitní anglosaskou a francouzskou literaturu a odkazuje na ni často a systematicky, takže je vždy dobře patrné, na čem svá tvrzení zakládá. Práce s primárními prameny je o něco slabší: autorka měla k dispozici pouze anglický překlad *Lotosové sútry* a vybraných Ničirenových spisů. Dlužno nicméně říci, že pro potřebu jejího dosti základního výkladu práce s těmito texty vcelku postačuje a ani neznalost japonštiny se zde nezdá být příliš velkým handicapem, neboť autorka se nepouští do žádných velkých filosofických rozborů, jež by vyžadovaly subtilní práci s japonským pojmoslovím.

4) *Vlastní přínos (4–5 bodů)*

Ve své hlavní části má práce spíše školně-kompilační ráz a autorčin vlastní přínos zde není moc velký. O něco lepší je situace v části o Ničirenově fundamentalismu, která je sice dosti základní a stručná, jistou originalitu jí však nelze upřít.

5) *Obecný přesah práce (4–5 bodů)*

Pro čtenáře, který se Japonskem nezabývá, je obecněji zajímavá jen kapitola o fundamentalismu. Její zpracování je zajímavé, byť je otázkou, zda autorka při práci s kategorií fundamentalismu nezůstávala místy až příliš v zajetí jejího původního křesťanského významu. Ten je sice nepochybně dobré znát, pro religionistu je nicméně fundamentalismus primárně jevem překračujícím hranice jednotlivých náboženství. Autorka zcela správně mezi fundamentalismem ve specificky křesťanském a v obecném smyslu rozlišuje a pro oba typy uvádí odlišný seznam kritérií. Přesto se místy zdá, že je k fundamentalismu jakožto obecné kategorii skeptická, chápe jej stále jako koncept primárně křesťanský, a dokonce pokládá za lepší hovořit o „fundamentalismech“ v plurálu (viz s. 40). Nejsm si jist, zda je takováto skepse nutná a zda je srovnávání s původní křesťanskou formou fundamentalismu opravdu stále tak podstatné. Lze předvídat, že při přímé konfrontaci Ničirena s křesťanským fundamentalismem nalezneme velké množství rozdílů, a jsem na pochybách, zda má takováto konfrontace vůbec nějaký smysl, neboť jak autorka sama podotýká (s. 40), rozdíly mezi buddhismem a křesťanstvím jsou obrovské a srovnávat pak z kontextu vytržené dílčí prvky (např. víru ve spasení dané skupiny) je dosti problematické. Zcela jiná je ovšem situace, pokud s fundamentalismem zacházíme jako s obecnou kategorií – v takovém případě se mi její aplikace na Ničirena jeví jako adekvátní a opětný skeptický odkaz na propastný rozdíl mezi křesťanstvím a buddhismem pokládám za irelevantní. Ve výsledku se mi proto zdá, že by si přesný vztah mezi fundamentalismem coby specificky křesťanským jevem a obecnou kategorií zasloužil mnohem preciznější uchopení a důkladnější metodologickou reflexi.

V této souvislosti se mi také jeví jako příliš křesťansky formovaný bod 5 ze seznamu obecných kritérií fundamentalismu (s. 38): „Víra v tisíciletí (v tisícileté království Krista) a mesianismus – dějiny mají zázračné vyvrcholení ve vítězství dobra nad zlem, kterému předcházejí soudy a utrpení.“ V tomto podání je kritérium aplikovatelné pouze na tři velké monoteismy. Přitom by nebylo obtížné kategorii milenialismu nadefinovat tak, aby dokázala zahrnout i fenomény z jiných náboženství, která nemají židovsko-křesťanské pojetí dějin (viz např. skvělé heslo H. Schwartzeho „Milleniarism“ v Eliadeho *Encyclopedia of Religion*). V neposlední řadě si pak nejsem jist, zda opravdu v Ničirenově myšlení nenajdeme „prvek morálního manicheismu“ (s. 41). Není snad Ničirenovo tvrdé zostouzení všech ostatních buddhistických škol (viz kap. 10.5) projevem právě takovéhoho černobílého vidění světa?

Navzdory všem výtkám doporučuji práci Zuzany Bártové k přijetí a z výše uvedených důvodů ji navrhuji hodnotit jako *velmi dobrou až výbornou*.

Radek Chlup, PhD.
oponent práce

V Praze, 20. 5. 2008